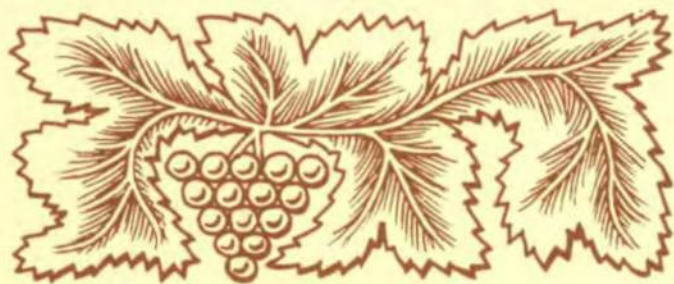

ВОЯКИ

ВОЯКАМ

Али Островский

ЛОНДОН 1992

**ОБ'ЄДНАННЯ БУВШИХ ВОЯКІВ УКРАЇНЦІВ
У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ**

ВОЯКИ — ВОЯКАМ

КНИГА ІІІ

ЛОНДОН

1992

АНГЛІЯ

SOLDIERS TO SOLDIERS

VOLUME III

Обкладинка роботи Олега Островського, М. А.

Накладом Об'єднання бувших Вояків Українців
у Великій Британії

Загальна редакція: майор д-р Святомир М. Фостун

Published by the Association of Ukrainian Former Combatants in
Great Britain

ISSN 9 491 6204

З друкарні Української Видавничої Спільноти в Лондоні
Printed by Ukrainian Publishers Ltd., 200 Liverpool Road, London, N1 1LF

Павло САВЧУК

СОНЕТ

Полеглим і живим воїнам УПА присвячую

У рік віддаймо честь вселюдно:
Новітнім Лицарям священної борні, —
Думки відкиньмо злобні — гнівоблудні,
Героїчної боротьби гідно славмо дні!

Хай знає світ, що подвиги величні
УПА різьбила на скрижалях перемог, —
Що Чин ідеї визволення вічний:
Козачокняжий дух осяює Сварог.

УПА, як Стяг, нестимуть покоління,
Напевно вже в останній боротьбі століть, —
І скинуть ярма — вікові терпіння,
Соборну Україну створять з лихоліть!!

Бо ж віримо: порвем московські пута,
І будем незалежні і розкуті!

ВСТУПНЕ СЛОВО

»По Україні йдуть повстанці.

Справді йдуть і їдуть по Україні вояки УПА. Позаду вже Київщина, де розпочались урочистості, Рівенщина, Волинь, Тернопільщина. Тепер ось дорогих гостей приймає Івано-Франківщина«.

Ось так, і подібно писали багато різних часописів в Україні, характеризуючи врочистості відзначення 50-річчя Української Повстанської Армії у нашій батьківщині, що прийшли в серпні 1992 року. Були це справді незабутні й пропам'ятні врочистості, що хвилювали кожного упівця, кожного учасника визвольної боротьби ОУН, кожного учасника збройного підпілля в буревійних роках другої світової війни і після неї. Адже це вперше після 50 років на Софійському майдані в Києві гордо розгорнулись бойові знамена УПА й залунали бадьорі повстанські пісні. »УПА без бою захопила Київ« — говорило в тих історичних днях російськомовне населення нашої столиці.

Урочистості відзначення 50-річчя УПА пройшли величаво не тільки в Києві, але теж і на Волині, Львівщині, Тернопільщині, Івано-Франківщині, і немає сумніву, що вони були всюди побудником великого національного підйому населення тих областей у яких так спонтанно відбувались згадані святкування, в яких організовано взяли участь колишні воїни УПА в Україні у новій своїй уніформі, під своїми знаменами і прапорами. Прибули теж на святкування колишні воїни УПА з США й Канади та репрезентанти первісних організацій УПА в Німеччині та Австралії. У святкуваннях взяли участь також політичні й громадські діячі науковці західної діаспори, також діячі в Україні й тисячні маси народу.

З Великої Британії у святкуваннях брала участь група членів ОбВУ, а теж і громадяни. Члени ОбВУ творили почесну чоту, під проводом пор. Михайла Гринюка та виступали всюди під своїм прапором. У складі цієї чоти були члени Президії і Головної Управи ОбВУ.

Ця наша почесна чота гарно репрезентувалася у своїй уніформі та вирізнялась своєю дисципліною. Годиться при тому відмітити, що наша група втішалась особливою увагою і піклуванням зі сторони Головної Булави Всеукраїнського Братства УПА, а його голова хор. Михайло Зеленчук, секретар інж. Роман Панкевич, і члени — Орест Дичковський, Меле-

тій Семенюк, голови Львівського, Тернопільського та Івано-Франківського Братства УПА весь час дбайливо і справді по-побратимському піклувалися нашою групою. Зокрема особливо піклувався нею інж. Роман Панкевич. Усім їм і йому висловлюємо нашу глибоку вдячність.

Таке ж саме сердечне і побратимське-вояцьке піклування нашою групою виявило Міністерство оборони України, надаючи нам дешеве приміщення, транспорт, різну послугу, вможливаючи нам різні знайомства, зустрічі, інтерв'ю, відвідини військових інституцій, училищ та ін. За таке дружнє піклування ми глибоко вдячні; генерал-майорові Володимирі Муляві начальникові соціально-психологічної служби Міністерства оборони, полк. Петрові Недзельському, майорові Андрію Кулішу, май. Андрію Гайсинському, полк. запасу Анатолію Кошлію та всім іншим багатьом офіцерам, що з нами дружньо спілкувались у Києві, на Волині й у Галичині. Всім їм наше сердечне спасибі.

Видаючи друком цю пропам'ятну, вже третю книжку в серії «Вояки — Воякам», висловлюємо нашу сердечну подяку сот. Маріану Д. Гайві, який багато трудився займаючись всякими урядово-адміністративними справами, підготовкою групової поїздки, а в часі подорожі по Україні він займався теж фінансовими справами, дякуємо пор. Петрові Кіщуку — керівникові групи, хор. Маркіянові Шептицькому — його заступникові пор. Мих. Гринюкові, дякуємо членам Президії і Головної Управи, головам Відділів, і рядовим членам ОБВУ, прапороносцеві ст. дес. Михайлу Веркальцеві та його заступникові ст. дес. Михайлові Мадилюсу та всім тим громадянам і громадянкам, що були учасниками цього нашого, можна сказати, історичного рейсу по Україні в серпні 1992 року.

Сердечно дякуємо п-ні Христині Стебельській, консультантові Івано-Франківської обласної Ради по питаннях культури, яка разом зі своїми співпрацівниками їздила весь час, протягом цілого місяця разом з учасниками святкувань з діаспори, головню з нашою групою та знімала фільмові кадри з фрагментів святкувань.

Наша сердечна подяка хор. Миколі Яцкову за опрацювання репортажу з подорожі, а водночас сердечно дякуємо голові нашої ветеранської організації майорові д-р Святомиру М. Фостуніві за редакційне опрацювання цієї книжки, і п-ні Марії Капустинській за переписання матеріалу у формі чистовика до друку.

Хай ця третя книжка «Вояки — Воякам» залишиться нашим тривалим вояцьким салютом у пам'ять і прославу всім тим воїнам Української Повстанської Армії, що згинули в боях, у ворожих катівнях чи в концтаборах за волю нашої батьківщини, а також хай буде і сердечним висловом нашої вояцької пошани всім тим воїнам і командирам УПА, побратимам по зброї, котрі в наше сьогodenня несуть гордо й високо прапори та знамена УПА й віддано, та жертвовно працюють для закріплення державности нашої вітчизни — України!

Лондон, 1.12.1992 року

ГОЛОВНА УПРАВА ОБВУ

ПРОГРАМА СВЯТКУВАНЬ

50-річчя Української Повстанської Армії

КИЇВЩИНА

8.8. субота

Палац Культури »Україна«

10.00 Відкриття, Внесення прапорів.

11.30 Апелъ Полеглих.

11.00 Урочисте засідання присвячене 50-річчю УПА.

19.00-21.00 Святковий концерт.

9.8. неділя

10.00 Збір на майдані Незалежності.

10.30 Похід учасників святкувань центральними вулицями Києва до Софійської площі.

12.00 Святковий Молебень.

13.00 Віче з нагоди 50-річчя УПА.

10.8 понеділок

Відвідання Канева та покладення вінків на могилі Тараса Шевченка.

ВОЛИНЬ

11.8. вівторок

Виїзд з Києва на Волинь. По дорозі покладання вінків у Базарі.

Приїзд у село Гутвин, Костопільського р-ну.

Відвідання баз УПА. Нічліг у Рівному.

12.8. середа

Виїзд на Луцьк. По дорозі відвідання місця загибелі Клима Савури та покладання вінків.

Ознайомлення з Луцьком.

Виїзд. Відвідання баз УПА. Нічліг.

13.8. четвер

Відвідання баз і штабів УПА.

14.8. п'ятниця

Відвідання монастиря у Старому Загороді.

Відвідання Берестечка, покладання вінків на могилах вояків УПА.

Відвідання Пляшевої, покладання вінків на козацьких могилах.

Виїзд у Тернопіль.

ТЕРНОПІЛЬЩИНА

15.8. субота

10.00 Відвідання місця підстаршинської школи в урочищі »Свинодери«.

16.00 Тернопіль. Похід на »Співоче поле«.

Віче з нагоди 50-річчя УПА.

Нічліг.

ІВАНО-ФРАНКІВЩИНА

16.8. неділя

Виїзд з Тернополя. По дорозі відвідання Лисоні та Галича.

Віче в Івано-Франківську.

Урочисте засідання з нагоди 50-річчя УПА.

17.8. понеділок

Відвідання садиби сім'ї Бандерів на Калушині.

Відвідання баз УПА в Чорному лісі.

Поїздка в Карпати.

18.8. вівторок

Святкування в Карпатах.

Прощальний вечір.

18-23.8.

Перебування учасників з діаспори у родинях.

ЛЬВІВ І ЛЬВІВЩИНА

23.8. неділя

Величавий концерт у Львівському оперному театрі.

24.8. понеділок

Участь у святкуваннях першої річниці відновлення української державності, і врочистості посвячення пам'ятника Тарасу Шевченкові у Львові.

25.8. вівторок

10.00 Служба Божа в соборі св. Юра.

17.00 Похід учасників святкувань вулицями Львова.

18.00 Віче біля оперного театру.

26.8. середа

10.00 Поїздка до с. Зашкова і Білогорці.

18.00 Урочисте засідання в оперному театрі.

27.8. четвер

10.00 Зустріч делегацій з представниками влади.

28.8. п'ятниця

Святкування в містах і селах Львівщини.

29.8. субота

Участь у перепохованні тлінних останків Патріярха Йосифа Сліпого.

Хор. Микола ЯЦКІВ

ОБВУ НА СВЯТКУВАННЯХ 50-РІЧЧЯ УПА В УКРАЇНІ

В першій половині 1992 року Головна Управа Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії проводила весь час належну підготовку по організуванню групової поїздки своїх членів цієї ветеранської організації та громадян в Україну, щоб там взяти участь у врочистих святкуваннях 50-річчя з часу утворення і збройної боротьби Української Повстанської Армії (1942-1992), що їх заплянувала і підготовляла Головна Булава Всеукраїнського Братства УПА ще від 1991 року.

Найбільше в Головній Управі ОБВУ попрацював по підготові поїздки сот. Маріян Д. Гайва, полагоджуючи різні адміністративні справи, втримуючи необхідні контакти з транспортними фірмами та зголошеними учасниками — 53 особи: Орест Андрійів, ст. дес. Григорій Болюбаш, Михайло Дембіцький, Василь Дубіль, Антін Василів, ст. дес. Михайло Веркалець, сот. Маріян Д. Гайва, сот. інж. Ярослав Гаврих, Михайло Галич, пор. Михайло Гринюк, Анна Гуменюк, Лариса Гуменюк, Оксана Гуменюк, інж. Володимир Гуглевич, Степанія Гуглевич, Володимир Гніп, дес. Михайло Іванків, пор. Петро Кіщук, пор. Володимир Лесюк, Василь Калинич, Дмитро Мартинюк, Мирослава Мартинюк, ст. дес. Василь Панкевич, Павло Рафалюк, Михайло Ревіляк, Михайлина Ревіляк, Микола Сидоренко, Іван Стасік, ст. бул. Василь Савицький, хор. Михайло Ткачук, май. д-р Святомир М. Фостун, Іван Худик, Матільда Худик, Гілярій Чупровський, хор. Маркіян Шептицький, Анна Шептицька, Іван Шкіренко, Володимир Юркевич, Беті Юркевич і хор. Микола Яцків.

Учасники другої невеликої чисельно групи, яка мала інший транспорт і приєдналася в Україні до головної групи були: пхор. Іван Гудз, ст. бул. Фелікс Козак, Микола Кондрин, Петро Марчина, Василь Мельник, Уршуля Мельник, Ірина Польняк, Микола Сирота, Олекса Смичок і Євген Шарко.

В Україні до головної групи приєдналися сот. д-р Теодор Барабаш голова Відділу ОБВУ в Іспанії та пор. д-р Я. Забара з дружиною, а теж хор. Володимир Нагайло з Волвергамптону і ст. дес. Михайло Мадилос з Бедфорду. В Києві долучився до групи також хор. Василь Гуменюк, який у тому часі перебував в Україні та брав участь у київських святкуваннях.

В часі поїздки спілкувалися також з нашою групою проф. д-р Омелян Кушпета з Голляндії і проф. д-р Володимир Косик з Франції.

Репрезентантом групи був майор д-р Святомир М. Фостун — голова ОБВУ, керівником — пор. Петро Кішук, заступником керівника — хор. Маркіян Шептицький, фінансовими справами видав сот. Маріян Д. Гайва, а пор. Михайло Гринюк був комендантом почесної чоти ОБВУ, яка виступала організовано в уніформі та під своїм прапором на всіх урочистостях. Прапороносцем був ст. дес. Михайло Веркалець, а його заступав часто ст. дес. Михайло Мадилюс.

У ранніх годинах у середу, 5 серпня 1992 року наша група відбула літаком з аеропорту Гітров почерез Відень до Києва де й прибула пополудні. Не без хвилювання зустрічали рідну землю всі ті, котрі оце вперше, після 50 років прибули в Україну. Не в одного були сльози в очах, переживаючи глибоко оцю хвилину коли ступили на рідну землю, у рідний Київ тієї прекрасної сонячної днини. Для тих наших людей це справді був історичний день у їхньому життю.

Батьківщина привітала нас гарячим сонцем, яке можна хіба порівняти з італійським. З трудом ми пробрались почерез провірні пункти Бориспільського аеропорту, а вийшовши з головного будинку ми побачили, що нас уже ждуть автобуси. Годі було повірити своїм очам, що військово-службовці, а навіть офіцери, допомагали нам покласти наші нелегкі валізи та багаж в автобуси. Все це пройшло скоро, справді по-військовому, бо через пів години ми вже були в дорозі до Києва, де зупинились у готелю «Красная звезда». Цей готель, що належить до військового комплексу Збройних Сил України, доволі вигідний, з виходом на Майдан Незалежності.

Вже таки першого дня ми прийшли до висновку, що не легко буде привикнути до великої спеки. Адже, майже щодня температура сягала 33-35 ст. Цельсія. Постійно відчувалася спрага.

Наступні два дні — 6-7 серпня ми провели на оглядинах нашої чудової столиці. Оглянули собор св. Софії, Золоті Ворота, місце заснування древнього Києва та інші історичні місця. В тих днях наш голова ОБВУ відвідав Міністерство оборони України та відбув зустрічі з керівниками різних відділень, а в п'ятницю, 7 серпня прибули до нашого готелю два офіцери — майор Андрій Куліш і майор Сергій Рудюк з відділення соціально-психологічної служби Міністерства оборони України, щоб зустрітись з проф. Омеляном Кушпетом і трьома голляндськими генералами, котрі прибули в Україну на відзначення 50-річчя, бо у воєнних роках, коли вони втекли з табору військовополонених у тодішньому Станиславові, (тепер Івано-Франківськ), УПА допомогла їм пробратись в Угорщину, звідки вони продістались на Захід. Для генералів була того дня зорганізована зустріч з офіцерами Національної Гвардії й обидва названі офіцери запропонували сот. Маріян Д. Гайві та пор. Володимир Лесюкові взяти участь у тій зустрічі, а також, щоб і вони розказали офіцерам про боротьбу УПА й про нашу ветеранську організацію — ОБВУ.

У великій залі будинку Гвардії вже чекали офіцери з їхнім командиром генералом Володимиром Кухарцем. Голляндських гостей представив офі-

*На Бориспільському аеропорті. Голова ОБВУ розмовляє з полковником
Анатолієм Кошілем*

церам проф. д-р Омелян Кушпета, а тоді кожний з гостей розповів про втечу з табору, своє пережиття та врятування бійцями УПА. Перекладачем був проф. Омелян Кушпета.

Тому, що генерали мали ще одну важну зустріч у Києві того ж дня, вони довго не задержались і попрощавшись, поїхали. Опісля сот. Маріян Д. Гайва доповідав про утворення і збройну боротьбу УПА та інших українських військових формацій у другій світовій війні, а пор. Володимир Лесюк доповідав про Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії, а теж і про українське організоване життя в тій країні. До обидвох доповідей офіцери прислухались з великою увагою та ставили запитання на котрі відповідали обидва доповідачі.

Урочисте святкування 50-річчя УПА започаткувалось у Києві в суботу, 8 серпня у величавій залі палацу «Україна». Прибули туди представники українських партій, Руху, ветерани УПА не тільки з України, але теж і з діаспори; США — під проводом пор. Лева Футали, з Канади — під проводом побр. Миколи Кулика і сот. Віктора Новака, Німеччини, Австралії. Наша група з Великої Британії, прибули теж українці з Бельгії, Польщі, а з Данії прибув побр. Петро Балицький. На урочисте зібрання прибуло

Золоті ворота в Києві

чисельно українське громадянство з Києва, з західних областей та областей Правобережжя і Лівобережжя України.

За газетою тернопільської крайової організації Руху «Поле тернове» на святкування 50-річчя УПА в Києві, вийшли з Тернопільщини 24 автобуси з 780 учасниками, а з ними прибули теж кілька народних мистецьких колективів.

О год. 10.00 дня, прапороносці внесли десятки прапорів і знамена на сцену. Почалась урочистість присвячена 50-річчя УПА. Кілька тисяч учасників святкування вшанували хвилиною мовчанкою всіх тих, що віддали своє життя в боротьбі за визволення України.

До почесної президії свята були запрошені ветерани УПА з України, Канади, США, Австралії, гості з Польщі, Бельгії, кол. офіцери й командири УПА, члени Проводу ОУН, визначні гості, представники уряду України, три голляндські генерали. Також за головним президіальним столом на сцені сиділи:

хор. Михайло Зеленчук — голова Всеукраїнського Братства УПА,
пор. Лев Футала — голова Світового Братства УПА,
сот. Віктор Новак — голова Братства УПА в Канаді,
Дмитро Грицько-Цяпка — голова Братства УПА в Австралії,
ред. Степан Мудрик — голова Братства УПА в Німеччині,
Май. д-р Святомир М. Фостун — голова ОБВУ у Великій Британії,
пор. Мелетій Семенюк — голова Братства УПА Волинського Краю,
Сергій Пушик — голова Братства УПА Львівського краю,
Василь Гривінський — голова Братства УПА Карпатського краю,
Петро Касінчук — голова Братства УПА Подільського краю «Лисоня»,
Василь Левкович — полковник УПА, кол. Команд. ТЕР- «Буг», «Ворний»,
Омелян Польовий — командуючий ВО УПА-Захід «Лисоня»,
Євген Штендера — головний редактор Літопису УПА,
Крук-Мелодія Богдан — головний доповідач,
Петро Дужий — член Проводу ОУН, гол. Секретаріату У.Н. Львівщини,
Микола Лебідь — голова Представництва УГВР за кордоном,
Євген Місило — від української громади в Польщі,
Іван Губка — від Українських Політичних В'язнів, (Товариства),
Євген Пронюк — від Товариства Репресованих України,
Орест Дичковський — голова оргкомітету святкування Ювілею УПА,
Юрій Шухевич,
Юрій Ступницький — син ген. Ступницького,
Володимир Максимович — рядовий, Курінь Сіроманців,
Ярослава Бульгин — розвідниця «Орися»,
Емілія Дудар — жінка . . . . . ,
Степан Хмара — депутат.

Софійська площа

Учасники святкування в залі палацу «Україна»

Прапороносці УПА-Північ із своїми знаменами

Президія святкових зборів

Програма свята була така:

- 10.30 — Апель Полеглих
- 10.50 — Голова оргкомітету відкриває свято
- 11.00 — Святкове слово голови Всеукраїнського Братства УПА
- 11.10 — Святкове слово міністра культури України п-ні Лариси Хоралець
- 11.20 — Слово пор. Лева Футали — голови Світового Братства УПА
- 11.30 — Слово ред. Володимира Мазура, першого заступника Голови Проводу ОУН
- 11.45 — Слово представника адміністрації м. Києва п. Віталія Донченка
- 11.55 — Головна святкова доповідь доктора Богдана Крука-Мелодії, сотника УПА
- 12.00 — Слово п. Миколи Лебеда
- 12.30 — Слово від Секретаріату Українських Націоналістів — п. Петро Дужий
- 12.45 — Слово ген. майора Володимира Муляви від Міністерства оборони України
- 13.15 — Обідній перерив
- 15.00 — Слово від Світового Українського Визвольного Фронту — д-р Ярослав Пришляк
- 15.10 — Виступ голляндських генералів, а також воїна УПА, який переводив їх по зв'язку на Угорщину
- 15.55 — Слово від Братства УПА в Канаді, сот. Віктор Новак
- 16.00 — Слово народного депутата Степана Хмари
- 16.15 — Слово від РУХу — п. Литвинович
- 16.25 — Слово від Спілки Офіцерів України — полк. Роман Костюк
- 16.35 — Слово від ОБВУ — майор д-р Святомир М. Фостун
- 16.45 — Слово голови Волинського Братства УПА пор. Мелетія Семенюка
- 16.55 — Слово від Братства УПА в Німеччині — ред. Ст. Мудрик
- 17.00 — Слово голови Братства УПА в Австралії, Дмитра Грицька-Цяпки
- 17.15 — Слово представника української громади в Польщі
- 17.25 — Слово від репресованих — п. Євген Пронюк.

Промовляе Юрій Шухевич

Промовляе голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун

Святковий збір-віче на Софійській площі, в неділю, 9 серпня

На трибуні старшини УПА. Перший в армійській формі полковник Роман Костюк, провідний діяч Співки офіцерів України

Промовляли теж п. Юрій Шухевич і генерал-лейтенант Олександр Роль. У своєму слові міністр Лариса Хоролець назвала — гордими синами України ветеранів Української Повстанської Армії. Вона сказала: »Сьогодні ми зуміли подолати ще один щабель до утвердження нашої державности. Відновлення української держави спонукає нас дивитися на нашу історію з нових позицій. Схиляємося перед тими, кого під час страшного мороку покликала на свій захист Україна. Кожен, хто почув цей поклик духу рідної землі, робив крок, що наближає час утвердження нашої державности. На цій дорозі було розгромлено Мазепу й гайдамаків, на ній страждав і Тарас, і Шашкевич, вона полита кров'ю Січових Стрільців, ваших сестер та братів, друзів і подруг, на ній калічилися Ваші долі, на ній загинули Симоненко і Стус. . .

Напередодні річниці проголошення Акту про незалежність України, в нашу офіційну історію нарешті повертається усе героїчне, що пов'язане з діяльністю Української Повстанської Армії. Цілком закономірно, що тільки в умовах відродження української демократії докорінно змінюється на державному рівні ставлення до самого факту участі УПА в другій світовій війні. Але вже сьогодні ми можемо висловити тверду впевненість, що спільними зусиллями істориків України і діяспори ми будемо мати очищений від ідеологічних нашарувань, для початку бодай короткий нарис Історії Української Повстанської Армії«. Міністр культури закликала українців, розділених колись ідеологічними бар'єрами, до примирення й злагоди в ім'я майбутнього незалежної України.

Як це звичайно водиться в нас, не всі промовці дотримувались визначеного ім часу, а тому і вся програма затягнулась і вечірній святковий концерт пройшов у дещо спізненому часі.

У неділю, 9 квітня на Софійському майдані зібралися тисячні маси народу. На просторій трибуні стояли прапороносці з прапорами та знаменами УПА. На сцені стояв і прапороносець ОбВУ ст. дес. Михайло Веркалець з прапором ОбВУ. Урочистість почалась відслуженням екуменічного Молебня, що його відслужили священники українських Церков — УАПЦ і УТКЦ, які й сказали проповідне слово, нав'язуючи до святкування 50-річчя УПА. Опісля виступали різні промовці — визначні діячі та особистості, а теж представники УПА. Від Об'єднання бувших Вояків Українців у Великій Британії промовляв майор д-р Святомир М. Фостун. Він сказав між іншим, що ». . . коли в наше сьогодні ми збираємося так вільно тут, у столиці нашої вітчизни для вшанування і відзначення великих роковин — 50-річчя з часу утворення і збройної боротьби Української Повстанської Армії, віддаємо поклін і військовий салют полеглим її воїнам, командирам, салют борцям — членам ОУН і збройного підпілля та вітаємо всіх воїнів УПА і членів ОУН, що їх доля зберегла при життю. віримо, що для нашої батьківщини зоріє новий світ, що найжахливіші історичні періоди, що їх пережила українська нація вже за нею. Мабуть, Всевишній таки призначив Україні велику історичну місію на Сході Європи, що її вона призначена сповнити.

Тому, дорогі земляки, у 50-річчя УПА гляньмо очима віри й надії туди, де на гірці височить пам'ятник князю Володимирові Великому. Він дав

Молебень. Коло старшин ОБВУ стоять — перший зліва направо капітан Андрій Гайсинський, генерал-майор Володимир Мулява і майор Андрій Куліш — працівники Міністерства оборони України

Прапороносці УПА з прапорами і знаменами

Промовляє генерал-майор Володимир Мулява

Промовляє голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун

Промовляє інженер Роман Панкевич, секретар Всеукраїнського Братства УПА в Україні

Україні хрест і тризуб, а доля вклала в її руки меч. Це великі тисячолітні не тільки символи, але й дійсні фактори, чинники, з якими наша вітчизна і наша нація вижила і збереглась на межі Сходу й Заходу.

Й не забуваймо про меч — Українські Збройні Сили, без яких немислиме існування української держави та нагадуємо собі завжди слова великого українського державника гетьмана Івана Мазепи, «же през шаблі маєм право». І це право треба нам рішуче відстояти у цей вирішний історичний час закріплення нашої державности бо це й вирішуватиме майбуття України. Слава Україні!»

З свято-софіївського майдану маса народу з прапорами, знаменами, а теж і з транспарантами пішла на Володимирську гірку. Йшли колони упівців, ветеранів, лунали повстанські пісні і грала військова оркестра. З Володимирської гірки всі пішли походом до Аскольдової могили де похоронені герої Крут. Тут священики відслужили Панахиду, а представники Братств УПА в Україні й з поселень поклали квіти до хреста та віддали салют полеглим крутянцям. Від ОБВУ поклали квіти до хреста та віддали салют — голова ОБВУ, пор. Петро Кіщук і пор. Михайло Гринюк.

Це був день незабутніх вражень кожного з нас. Хто ж з нас міг подумати, що буде учасником такого святкування в Києві, буде марширувати його вулицями та матиме можливість помолитися за полеглих крутянців на місці їх поховання і віддати їм пошану.

Десятого серпня був теж для нас пам'ятний день, бо ми відвідали того дня Канів, де на березі Дніпра височить величний пам'ятник духовному

Похід вулицями міста Києва

пробудникові української нації Тарасу Шевченкові. Тут справді відчувається наче святе місце.

Наша група з Англії проспівала біля могили »Заповіт« і поклала квіти, а шанувальне слово сказав голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун. Оглянули ми там і Шевченків музей — доволі великий будинок неподалеку від пам'ятника. Зворушливі це були для нас хвилини — побування на Канівській гірці — місці вічного спочинку Великого Кобзаря.

Другого дня, 11 серпня ми вибралися в далеку дорогу на Волинь. Цікавою і пам'ятною була ця поїздка, бо вела вона до багатьох історичних місцевин нашої батьківщини. Їхали ми по трасі Сарни — Рівне. По дорозі наша колона заїхала до місцевості Базару, де й були покладені вінки, китиці квітів на могилах захоронених там 359 героїв — воїнів армії УНР, що їх розстріляли більшовики в тій місцевості в листопаді 1921 року.

Після віддання пошани героям Базару, вирушили далі в дорогу. Проїхали місцевість Степань над річкою, де були бої УПА. Пізно вночі приїхали до Рівного. Там нас сподівались раніше, а ми приїхали аж по опівночі. Рано другого дня ми оглянули краєзнавчий музей у Рівному, де нашим гідом був кандидат історичних наук Гурій Бухало. В музеї експонувалася доволі багата виставка матеріалів — експонатів і документації, а навіть зброя з часів утворення і збройної боротьби УПА так, що нам було цікаво все оглянути.

З Рівного ми поїхали до могили Клима Савура — Клячківського. Вона на галявині серед лісового масиву. На місці загибелі командира УПА стоїть високий дерев'яний хрест, там буде споруджено пам'ятник.

Почесна чота ОБВУ в поході

Салют старшин ОБВУ в пам'ять Крутянцям

Біля пам'ятника Тарасу Шевченкові у Каневі

Панахида біля могил героїв Базару в місцевості Базар

Фрагмент із Панахиди

О год. 5.30 пополудні того дня ми прибули на межу Луцької області. На шляхових роздоріжжях усюди зустрічали нас маси людей. Дівчата вітали гостей з діяспори хлібом і сіллям та квітами. Луцько-Волинський єпископ УАПЦ — Спиридон сердечно вітав нас усіх і благословив у дальшу дорогу.

До Луцька ми приїхали доволі пізно, коло 9.00 години ввечері. Замість наміченої зустрічі в місті виринула неприємна неув'язка, викликана конфесійним місцевим конфліктом. Ось, що розповіла про цю неув'язку місцева газета ранішнього випуску наступного дня:

»Учасники святкування 50-річчя УПА, гості з діяспори прибули до Луцька. Десятки тисяч лучан ось уже близько п'яти годин з нетерпінням чекали їх на Театральному майдані. А тим часом. . . Про події, які відбувалися в іншому куточку міста, на замковому майдані, досі ходять різні найнеймовірніші чутки. Що сталося там насправді? Розповідає заступник голови міськвиконкому п. Степан Гаврилюк.

— Об'їзною дорогою, через Рованці, привезли гостей на стоянку, що навпроти старого ринку. Майже сотня лучан, які зустрічали гостей на межі Волинської і Рівенської областей, звернулися до відповідальних за проведення святкування 50-річчя УПА, щоб ті пояснили: чому їх привезли саме сюди і чому їхали об'їзною дорогою? Вичерпної відповіді не отримали. Хоча згідно з робочим пляном проведення свята передбачалося, що всі урочистості відбудуться на Замковому майдані, а потім гостей буде поселено в готелі.

Люди образились і стали вимагати, щоб їх і гостей відвезли на Театральний майдан, де зібралися більше 15 тисяч волинян для урочистої зустрічі. Тут треба сказати, що попередньо по радіо і на суботньому віче було оголошено, що урочистості відбудуться саме на Театральному майдані. Отже не дивно, що присутні відчували себе обманутими. Виникли сутички. Дійшло до образ. Гості з діяспори були шоковані і здивовані, тим що їх привезли на безлюдне місце, і тим, що тут відбувається. Згодом їм запропонували перейти від ринку на Замковий майдан для привітань і покладення квітів на могилу розстріляних в'язнів тюрми. Але після побаченого і почутого більшість гостей побажала їхати в готелі.

. . . На безлюдному Замковому майдані чекали на гостей з хлібом-сіллям дівчата у національному вбранні, артисти, музиканти.

Тут була встановлена апаратура для озвучення виступів. Треба було якось виходити з тієї скрутною, ніякової ситуації. Йти до гостей. Після бесід з керівниками делегацій діяспори було вирішено таки перейти на Замковий майдан для покладення квітів, а потім, хто забажає, мав йти на Театральний майдан.

Біля Луцького замку гостей зустріли хлібом-сіллям. Поклали квіти на могилу розстріляних. Потім виступили — сот. М. Д. Гайва — від Об'єднання колишніх Вояків Українців Великої Британії, поет Петро Мах, перший заступник голови міськвиконкому п. В. Ваната. Він же запропонував гостям подивитися концерт і зробити екскурсію по Старому місту. Після цього виступу я підійшов до мікрофону і запросив гостей, як ми і домовлялися перед тим, на Театральний майдан, де продовжували чекати

тисячі волинян. Послухавши кілька пісень у виконанні п. Валерія Маренича, гості сіли в автобуси і поїхали, хто хотів, до Театрального майдану. Зупинилися біля університету і напроти готелю 'Україна'. У дворі собору і на майдані вирувало людське море. Гості спостерігали з автобусів, воліши не втручатися у наші місцеві справи».

У вечері того самого дня ми розмістилися на нічліг у готелі «Лучеськ». Після вечері члени Головної Управи ОБВУ, побратими з Еспанії та проф. д-р Омелян Кушпета з Голляндії мали дружню зустріч з представниками міської луцької ради, які сердечно всіх вітали та пригостили багатою вечерею.

У середу, 13 серпня о год. 10.00 наша колона вирушила з Луцька на Вовчок Турійського району за маршрутом Луцьк-Ковель-Турійськ, Бабин-Ревушки-Вовчок. Ціла колона, в якій подорожували упівці з України і діаспори, гості й звичайні громадяни, налічувала десять автобусів і сім автомашин у тому автомашини першої помочі та міліційної охорони. В наших автобусах, що їх власником була спільна канадсько-українська фірма, ввічливі супровідниці розповідали про історію героїчної Волині, звичаї та обичаї волинян, а теж подавали інформації про різні пам'ятні місця, будівлі та села, що їх ми проїздили. На жаль, ми не могли заїхати до Ковеля, бо мусіли скорочувати наш маршрут.

Село Вовчок — колишня головна база УПА, зовсім знищене. Прибули ми туди пополудні, де застали вже тисячі людей, що з'їхались на святкування. Настрій був захоплюючий. Люди дружні, щиросердечні. Після

Промовляє у Луцьку сотник Маріян Д. Гайва

*Промовляє в часі гостини-вечері в Луцьку заступник мера міста
п. Степан Гаврилук*

святкової частини всіх пригостили багатим обідом, що його приготували військові кухарі у чотирьох польових кухнях. Це й справді була приємна новизна нашого сьогодні, про що ми й говорили: «кухарі кол. радянської армії пригощають колишніх упівців». Хто про таке міг би подумати?

Після обіду була проведена мистецька програма з виступами сільських мистецьких колективів. У святочно-дружньому настрою скоро збігав час і ввечері ми виїхали з цієї гостинної місцевини на нічліг — одні до Володимира Волинського, а інші до Луцька.

Наступного дня 14 серпня святкування 50-річчя УПА продовжувалось у місцевості Новому Загорові, Локанського району. Тут старий монастир. На це святкування прибули тисячі людей. Тут, у часі війни відбулись завзяті бої УПА з німцями. Священики відслужили Панахиду й відбулось велике публічне віче. Опісля наша колона подалась маршрутом Горохів-Берестечко. Там ентузіастично вітали нас горохівчани. Святкування тут відбулось дуже урочисто. Ми поклонились пам'яті полеглих козаків у бою під Берестечком, поклали квіти на козацьких могилах, оглянули музей-заповідник. Населення тут дуже свідоме та живо всім цікавиться.

Рівенщина — це головний пляцдарм боїв УПА. По цілій області споруджені численні пам'ятники тих боїв. Про святкування 50-річчя УПА в різних місцевостях на Волині широко писала преса, головна газета «Волинь»,

що друкється в Рівному. Газета помістила багато знімок з зустрічей з ветеранами УПА, мистецькими колективами та з різними визначними гістьми. В газеті було теж відмічено, що з нагоди 50-річчя УПА українське військо влаштувало виставку модерної зброї.

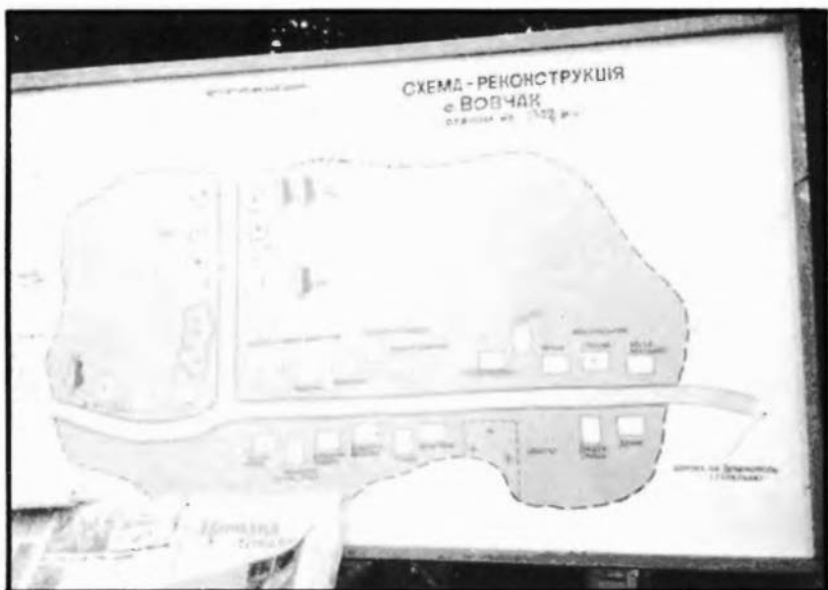
Провівши святкування в Берестечку, ми виїхали в напрямі на Тернопіль. На межах Тернопільської області нас вітали представники державної адміністрації, організоване жіноцтво та молодь, яка піднесла нам квіти й колоски пшениці. Прощаючись з Волинським краєм, голова ОБВУ майор д-р С. М. Фостун у супроводі пор. Петра Кіщука нагородив пор. Мелетія Семенюка — голову Братства УПА Волинського краю орденом ОБВУ — срібним хрестом II кляси за його участь у збройній боротьбі УПА та за його невтомну працю в Головній Булаві Всеукраїнського Братства й у Братстві Волинського Краю.

У Тернополі, в суботу, 15 серпня відбулась у ранніх годинах дня зустріч представників груп з Канади, США, Великої Британії, Австралії, а теж представників Всеукраїнського Братства УПА з представником Президента в Тернопільській області п. Романом Гром'яком. Ця зустріч відбулась у будинку обласної Ради. В зустрічі брав участь представник ОБВУ пор. Володимир Лесюк.

Промовляє майор д-р С. М. Фостун у часі зустрічі на Волині

Схема-реконструкція села Вовчак

Промовляє проф. д-р Омелян Кушпета

Військові польові кухні

Військові кухарі видають обід учасникам святкування

Пополудні того ж дня в Тернополі відбувся урочистий масовий похід на «Співоче поле» з участю всіх прибулих з діаспори, воїнів УПА та кількатисячного громадянства. Наша група відрізнялась у поході своїм гарним зовнішнім виглядом та твердою вояцькою ходою. Керівником групи був пор Михайло Гринюк. На «Співочому полі» було проведене віче присвячене 50-річчю УПА з виступами промовців, а теж були виступи мистецьких колективів. На вічу, також, промовляв голова ОбВУ майор д-р Святомир М. Фостун. У своєму слові він сказав: «...У страшній кривавій другій світовій війні, коли-то брунатний нацистський окупант знищував у своїх в'язничних підвалах українських борців-націоналістів, а за колючими дротами — млинів смерти — концтаборів умирили українські патріоти, ОУН не скорилась новому окупантові, а повела проти нього збройну боротьбу, сказавши світові, що Україна хоче жити своїм вільним суверенним державним життям і не хоче коритися окупантам. У тій збройній боротьбі утворилася героїчна Українська Повстанська Армія, що її утворення 50 років тому саме й відзначаємо нинішнього року. Її збройна боротьба вже перейшла в історію, а на її легендах вирости молоді українські покоління, котрі в наше сьогодення розгортають прапори нашої вільної вітчизни і кажуть твердо світові словами Василя Симоненка: Народ мій є! Народ мій завжди буде. Ніхто не перекреслить мій народ!

Ці покоління, зокрема молоді військовики, високо цінують визвольну боротьбу ОУН-УПА у гримучих роках другої світової війни й ще довго після неї. Вони разом з ветеранами тієї визвольної боротьби упівцями і членами ОУН споруджують по Україні пам'ятники відомим і невідомим воїнам і борцям української нації, що полягли в боротьбі за волю України, за те, щоб наша вітчизна була вільною, щоб вона мала велике і світле майбуття на Сході Європи. І треба нам, Святочна Громадо, забронзувати оте наше славне минуле, оту визвольну боротьбу ОУН-УПА, щоб зберегти його для майбутніх поколінь. Треба забронзувати духовні собори нашої нації, бо ж батьківщина і нація — головне в житті людини. 'Запитайте про це народ, і він вам це саме скаже. Те ж саме підтвердить і наука та історія і всі знання зібрані людьми' — писав свого часу французький історик Мішле, хвилюючись духовним занепадом свого покоління.

Відзначаючи в наше сьогодення ці великі історичні роковини — 50-річчя з часу утворення збройної боротьби УПА та вшановуючи пам'ять полеглих воїнів і борців ОУН-УПА, станьмо в наше сьогодення, за словами Головного Отамана Симона Петлюри, отим могутнім, об'єднаним, моральним, духовним і фізичним чотирикутним козацьким табором, що має закріплювати державність нашого народу та повсякчас змаймо і діймо, щоб наша батьківщина стала могутньою державою на Сході Європи, такою, як н хотів бачити Великий Каменярь Іван Франко — у колі вільних народів світу.

Слава Україні!»

Другого дня ми виїхали з Тернополя на Івано-Франківщину. Вдодз шляху нас усюди сердечно вітало місцеве громадянство. Поблизу Рогати-

на ждала нас ще одна радісна несподіванка. Наша колона тут зупинилась, щоб прийняти вітання від місцевого населення. Привітав тут усіх зібраних голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун, а дівчата в народному одязі піднесли йому прекрасний коровай на рушнику. Роздавали тут усім квіти та колоски пшениці. Прекрасна картина і зворушлива. . .

В Рогатині на вулицях повно народу. Доми прикрашені національними прапорами. Переїжджаємо далі Лопухів і Конюхи. Дощить. . . По дорозі заїздимо на Дем'янів Лаз. Оглядаємо могили похоронених там жертв кривавого більшовицького терору. Таких могил там чотири, розміром 12 × 3 метри. На кожній з них залізний хрест. Є тут уже намічене місце на величавий пам'ятник. Місце поховань огорожене залізною огорожею. Помогли ми там за замучених.

Пополудні того дня, незважаючи на дощову негоду, перед театром в Івано-Франківську відбулось публічне віче. Промовляв на вічу пор. Лев Футала — голова Світового Братства УПА і майор д-р Святомир М. Фостун, голова ОБВУ. На жаль, не відбувся запланований похід вулицями міста з причин зливного дощу. Ввечері в місцевому великому й модерному театрі відбувся концерт, багатий своєю програмою у присвяту 50-річчю УПА з участю численних мистецьких колективів області.

Другого дня ми виїхали в напрямі на Калуш. Зупинились у селі Підгірках. Біля могили у пам'ять полеглих за волю України тут відбулось віче. Промовляли проф. д-р Омелян Кушпета з Голляндії і мгр Омелян Коваль з Бельгії.

У Калуші ми оглянули музей ім. Степана Бандери в якому є багато цікавих експонатів та речей, якими користувались бійці УПА. В музеї нашим екскурсоводом був кол. пропагандист УПА Михайло Рига, мистець-маляр. Йому вже 70 років життя.

18 серпня ми відвідали садибу сім'ї Бандерів, де відбулось урочисте відкриття пам'ятника Степану Бандері. Це місцевість Старий Угринів. Пополудні навідались до Чорного лісу — кол. великої бази УПА. У вечірньому часі в лісовому масиві там же проведено багату мистецьку програму під кличем «Галичани вітають братів!». На жаль, не в усіх частинах програми того дня вся наша група змогла взяти участь. Повернули ми доволі пізно до Івано-Франківська, а другого дня пролягла нам знову далека дорога в Карпати.

О год. 11.30 другого дня приїхали ми до мальовничого села Зелене, Надвірнянщина. Народ вітав нас усюди тепло і зворушливо, підносячи хліб і сіль. Тут прийняли хліб і сіль сот. Віктор Новак і д-р Богдан Стебельський з Канади. Грала тут оркестра «Плай» у прекрасному гуцульському одязі. Всюди святковий настрій. Всюди повно харчів і напоїв. Ця місцевина відома з завзятих боїв УПА з німцями і з неї родом хор. Михайло Зеленчук — голова Всеукраїнського Братства УПА. Загинув у цьому селі командир УПА «Грім» (Микола Твердохліб). У його пам'ять промовляв тут п. Василь Корчук, кол. повстанець УПА, а теж син полк. «Грома». Він тепло вітав усіх присутніх, зокрема гостей з діаспори.

Біля руїн монастирської церкви в Новому Загороді

Бій у Загороді

Учасники святкування біля шляху

В поході до Берестечка

Біля символічної могили командира Кліма Савура

В Яремче ми приїхали о годині 1.45 пополудні. Проїхали шляхом попри камінь Олекси Довбуша з малим хрестом на ньому, відтак, поїхали до села Ямна та Микуличин. Це величезне село довжиною в 11 кілометрів. З Яремча ми подались у гірську околицю де на галявині закладений камінь. На тому місці плянується розбудувати світовий табір СУМ. Зустрів нас Владика УГКЦ В. Василик, який у сослуженні священиків відслужив Молебень, освятив камінь, і сказав проповідне патріотичне слово. Хліб і сіль від молоді прийняв там мгр Омелян Коваль, заслужений політично-громадський діяч і довголітній кол. голова СУМ у діяспорі. Він і говорив про ролю і завдання СУМ у діяспорі. Промовляв також від «Літопису УПА» побр. Микола Кулик і голова місцевого виконкому. Для телебачення дав інтерв'ю мгр О. Коваль. З гарним зворушливим словом виступив хор. Михайло Зеленчук. Коротко промовляла теж представниця Укрбанку — промбанку п-ні Барна.

Пополудні того дня недалеко гостинниці «Гуцульщина», на просторій площі відбувся концерт колективів народного мистецтва. Кольоритність та висока майстерність виконавців захопили всіх учасників. В умовах нашого перебування на чужині рідко коли доводилось побувати на такому

Голова ОБВУ нагороджує пор. Мелетія Семенюка срібним хрестом ОБВУ

концерті. З вітанням на концерті виступив голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун, який і поздоровив усіх з першою річницею незалежності нашої батьківщини. У вечері в гостинниці «Гуцульщина» була проведена товариська зустріч, у часі якої виступили представники обласної Ради, а також діячі РУХу.

Яремче ми залишили о год. 9.30 вечером, щоб подолати далеку дорогу до Івано-Франківська. Прибули ми до готелю «Прикарпаття» в 10.45 і там ночували три ночі.

Про врочистості на Прикарпатті ось що подав Укрінформ: «Хлібом-сіллю та китицями червоної калини зустріли прикарпатці на кордоні Івано-Франківської області колишніх бійців ОУН-УПА, які беруть участь у відзначенні 50-річчя Української Повстанської Армії. Першу зупинку вони зробили біля стін древнього Галича, послухали літературну композицію 'Вітання вістунів Данила Галицького', зробили екскурсію по музею архітектури і побуту стародавнього галицького села, поклали квіти до могил воїнів УПА, перед в'їздом до обласного центру відвідали меморіальний комплекс 'Дем'янів Лаз', поклали квіти до могил жертв сталінських репресій.

В Івано-Франківську відбулося віче-реквієм. Гостей, які прибули з Канади, США, Німеччини та інших країн далекого закордоння, сердечно вітали голова міської Ради міськвиконкому Ярослав Тайліх і представник президента України в Івано-Франківській області Василь Павлик, голова Всеукраїнського Братства УПА хор. Михайло Зеленчук та ін. Від Об'єднання колишніх вояків Великої Британії виступив майор д-р Святомир Фостун. Потім учасники віча здійснили похід до могил у меморіалі скорботи. В обласному музично-драматичному театрі імені Івана Франка пройшов великий концерт.

Подальша програма перебування гостей на Івано-Франківщині включала участь у відкритті та освяченні пам'ятника Степану Бандері в селі Старому Угринові Калуського району, у народному дійстві 'Гомін Чорного лісу', огляди виставки робіт народних умільців Бойківського краю».

Ранком 19.8. у день Преображення Господнього, більшість учасників цього історичного рейду по Україні, подались до рідних місцевостей, як це було передбачено місячною програмою групової поїздки. Лише декілька осіб поїхали автобусами прямо до Львова, щоб на кінець тижня знову разом продовжувати святкування у Львові.

20 серпня виїхав до Києва пор. Володимир Лесюк і брав там участь, як представник ОБВУ у Всесвітньому Форумі українців.

Прибувши до Києва він мав інтерв'ю з працівниками державної радіо-вистільної та всесвітньої служби радіо-Україна. В часі цього інтерв'ю пор. Володимир Лесюк інформував працівників радіо про ОБВУ та українське організоване життя у Великій Британії. Говорив про нашу довголітню діяльність і допомогу українському народові в боротьбі за волю. Згадав про нашу збірку, що тоді проводилась на перевидання Історії Українського Війська для України. Нагадав про організовану допомогу Організації Українських Жінок при піддержці українського населення у Великій Британії потерпілим у Чорнобильській катастрофі.

Промовляє пор. Петро Кіщук

Прощальне слово пор. Мелетія Семенюка

Похід вулицями Тернополя

Початок похідної колони в Тернополі

Свято 50-річчя УПА в Тернополі на Співочому полі

Учасник святкувань чи не найстарший віком воїн визвольних змагань, що йому вже 100 років

Ждуть на гостей з діяспори на межі Тернопільської та Івано-Франківської областей

Привітали короваями майора д-ра С. М. Фостуна, сот. Віктора Новака і побр. Миколу Кулика

Виступ кийвського квартету в мистецькій частині святкового зібрання в Чорному лісі

Виступ оркестри й вокального колективу

Почесна чота ОБВУ

У суботу, 22 серпня пор. Володимир Лесюк брав участь у сесії Всесвітнього форуму, що проходила по питанням актуальних проблем національної безпеки України. На цій сесії був присутній міністр оборони генерал-полковник Константин Морозов, ген. майор Володимир Мулява, гість із США ген. М. Кравців і багато офіцерів збройних Сил України та делегати-учасники Всесвітнього форуму. З Великої Британії був також на цій сесії інж. Василь Олеськів. У своєму виступі пор. Володимир Лесюк інформував учасників сесії про наші старання у справі перевидання Історії Українського Війська для потреб Збройних Сил України.

В неділю, 24 серпня в дні відзначення першої річниці проголошення незалежності України, він, разом із сот. д-ром Теодором Барабашем — головою Відділу ОБВУ в Еспанії, поклав китицю квітів до пам'ятника Тарасу Шевченкові в Києві.

Напередодні першої річниці відновлення української державності 23 серпня, у Львівському оперному театрі ім. Івана Франка, відбувся величавий концерт організований Львівською адміністрацією та виконкомом Львівської обласної Ради. Була це добірна програма, що вклалась у дві години часу, в якій були номери різного жанру: хорові, музичні, сольовиступи, виступи капели, танцювальних ансамблів, між ними й дитячий ансамбль «Писанка». Програма цього концерту, що пройшов на високому мистецькому рівні була така:

М. Лисенко

УВЕРТЮРА ДО ОПЕРИ «ТАРАС БУЛЬБА»

Виконує симфонічна оркестра Львівської обласної філармонії
Диригент — лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка,
народний артист України Ю. Луців

Є. Станкович

сл. Д. Павличка

»ВСТАВАЙ УКРАЇНО«

Виконують заслужена хорова капеля України «ТРЕМБИТА»
(художній керівник і диригент — М. Кулик) та народна хорова
капеля студентів Львівського політехнічного інституту (художній
керівник — В. Ханас), симфонічний оркестр Львівської обласної
філармонії

С. Людкевич

ФІНАЛ КОНЦЕРТУ ДЛЯ СКРИПКИ З ОРКЕСТРОМ

Виконує лауреат Міжнародних конкурсів заслужена артистка
України Л. Шутко
Диригент — заслужений артист України І. Юзюк

І. Поклад

сл. М. Ткача

»МОЯ УКРАЇНО«

І. Білозір

сл. М. Ткача

»ВІД БОГА«

Виконує Український дитячий ансамбль «ПИСАНКА» Центру
дитячої творчості Львівської залізниці
Художній керівник — О. Вовк
Керівник оркестру — Я. Струтинський

К. Данькевич

**РЕЧИТАТИВ ТА АРІЯ КРИВОНОСА З ОПЕРИ «БОГДАН
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ»**

Виконує заслужений артист України О. Громиш

В. Барвінський

»ПРЕЛЮДІЯ«

А. Дворжак

»СЛОВ'ЯНСЬКИЙ ТАНЕЦЬ«

Виконує Галицька духовна оркестра
Диригент — Р. Филипчук

М. Фоменко (США)

сл. В. Сосюри

»ЛЮБІТЬ УКРАЇНУ«

М. Лисенко

ПІСНЯ НАТАЛКИ ПОЛТАВКИ З ОПЕРИ «НАТАЛКА ПОЛТАВКА»

Виконує солістка Київського театру опери та балету ім. Т.
Шевченка Лілеє Волянська (Канада).

»УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТАНЕЦЬ «ГОПАК»

Виконує народний ансамбль танцю »МРІЯ«. Палацу культури ім.
Г. Хоткевича
Художній керівник — заслужений працівник культури України
— М. Кричivecь
Керівник оркестру — Л. Зубенко

Є. Маланюк

»ДІВА ОБИДА«

Читає актор театру ім. М. Заньковецької, заслужений артист
України — Ю. Брилинський

А. Кос-Анатольський

»ГЕЙ, БРАТТЯ-ОПРИШКИ«

Виконує заслужений артист України О. Громиш у супроводі
хору капели »ТРЕМБІТА«

А. Гнатишин (Австрія)

»КОЛОМІЙКА«

Виконує заслужена хорова капела України »ТРЕМБІТА«
Солісти — Б. Олинець та Р. Тарах
Художній керівник та головний диригент — М. Кулик

С. Людкевич

сл. Т. Шевченка

КАНТАТА »НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ. . .«

Виконують заслужена хорова капела України »ТРЕМБІТА« та
симфонічна оркестра Львівської обласної філармонії
Диригент — народний артист України, професор Львівської
державної консерваторії ім. М. Лисенка — Ю. Луців

М. Вербицький

сл. П. Чубинського

»ЩЕ НЕ ВМЕРЛА УКРАЇНА«

Виконують всі учасники концерту

Програму концерту веде диктор Львівського телебачення
П. Остапишин

Постановочна група: Я. Якуб'як, М. Кулик, народний артист
України Ю. Луців, заслужений артист
України І. Юзик, заслужений художник
України Т. Риндзак

В Дем'яновому Лазі після молитви за похоронених там жертвах більшовицького терору. Біля священика стоять зліва направо: сотник Маріян Д. Гайва, побр. Микола Кулик, пор. Лев Футала, хор. Михайло Зеленчук, голова Всеукраїнського Братства УПА в Україні й сотник Віктор Новак

24 серпня у Львові відбулось урочисте святкування першої річниці незалежності України а теж і посвячення пам'ятника Тарасу Шевченкові. Проспект Свободи та всі прилеглі вулиці були заповнені людьми. Зібралось тут на ці урочистості около мільйона населення. Такого людського здвигу Львів не пам'ятає — за словами львів'ян. Біля пам'ятника була проведена кількагодинна урочистість відкриття і освячення пам'ятника, під грімкі постріли моздірів. Даймо тут слово журналістові часопису «Поклик Сумління»:

«Апостолом він зупинився на проспекті Свободи» »такими словами відкрив свято голова Львівської міської Ради народних депутатів Василь Шпіцер. Він окреслив нелегкий шлях від задуму до пам'ятника, від 22 червня 1987 року, коли уряд УРСР прийняв рішення про відкриття пам'ятника у Львові, до 24 серпня 1992 року. З вісімнадцяти авторів, які потрапили у другий тур конкурсу, втілювати власний проект у життя пощастило братам Сухорським, архітекторам добродіям Дибі і Хромею. . . 15 травня 1991 року відбулося освячення місця для майбутнього пам'ятника.

Виступ вокального колективу на святковому концерті в Івано-Франківську

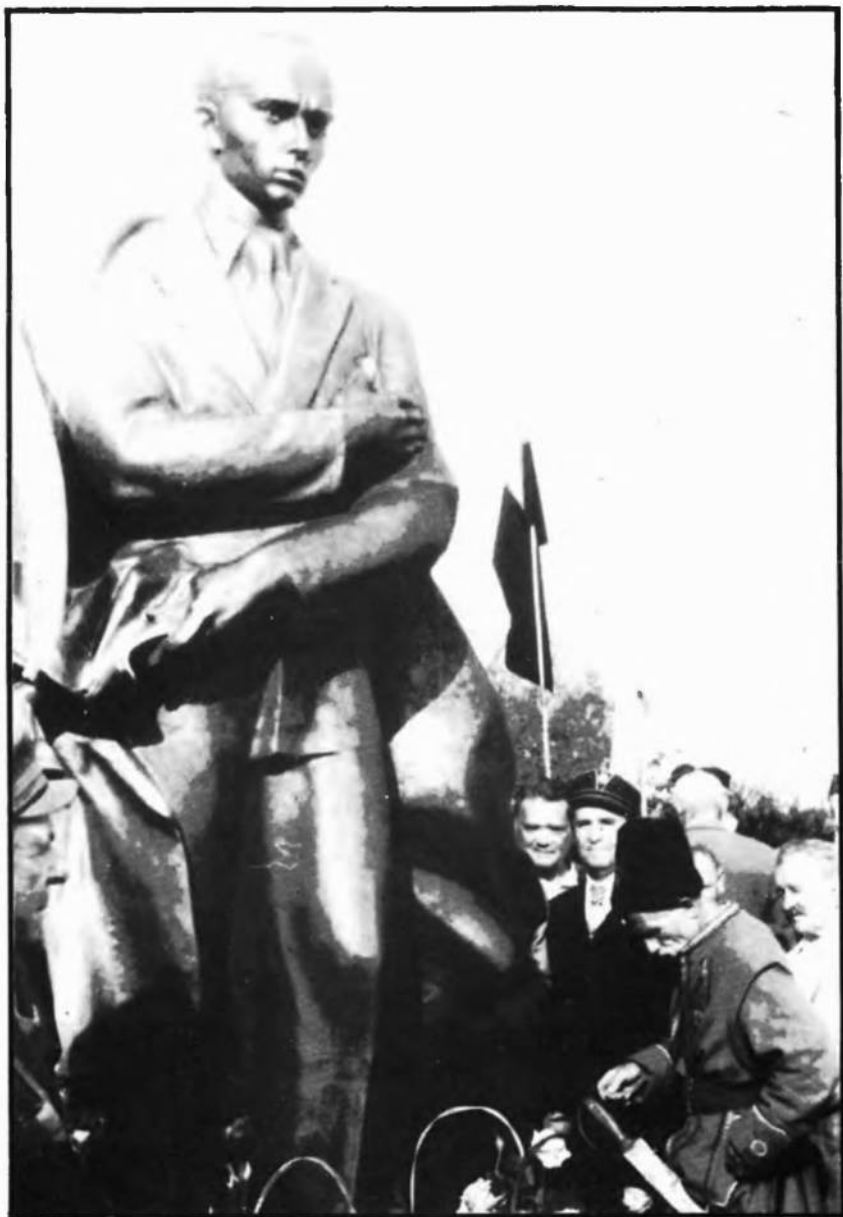
Юна оркестра — учасники святкування в Чорному лісі

Ждуть з короваєм гостей з діяспори в Калущині

Святкування в Калущині

Пам'ятник Степану Бандері в Старому Угринові

Біля пам'ятника промовляє його скульптор — родич Бандери

Провидіння розпорядилося так, що місце для Кобзаря було вказане легкою рукою поета Богдана Стельмаха. Опала у роки 'золотої застою' загартували в ньому борця, що 'засіяв у наших душах зерна надії'. Львів'яни не захотіли стояти 'на Говерлі своєї ганьби', відвоювали у власному домі світлицю для 'найгеніяльнішого мученика'.

Годинник відраховував історію. О 14.04 впало покривало з бронзової фігури українського Генія. І полинуло над площею багатоголосне: 'Як умру, то поховайте мене на могилі, Серед степу широкого, на Україні милій...'

Блаженніший Патріярх Мирослав Іван Любачівський, Владики греко-католицької і православної Церков у присутності римо-католицького та вірменського Владик освятили пам'ятник.

Тарас Шевченко народився на Великій Україні, але духовною столицею його став Львів. З його іменем пов'язане створення тут у 1873 році наукового товариства. У сталінські і брежнєвські часи, коли заборонялося співати 'Заповіт', ніяка сила не могла заборонити українцям проведення шевченківських вечорів. Вони нагадували теплий, тихий вогник у глуху ніч, будили заспані душі. Про це говорив на площі Михайло Косів. А ще про те, що 'Кобзар' Шевченка став національним Євангелієм, а сам поет — національним апостолом, гнівний геній якого зродився від розлуки і болю за український народ. Михайло Косів висловив надію, що сама подія відкриття пам'ятника з'єднає людей, допоможе їм утвердити поки що німічну і німічну державність.

*На місці смерти бл. пам. командира УПА «Грома» (Миколи Твердохліба)
в селі Зелене, Надвірнянського рай. Салют віддає
хор. Михайло Зеленчук, голова Всеукраїнського Братства УПА*

*Пропам'ятний камінь на місці, де має розбудуватися
світовий сумівський табір*

Голова львівського облвиконкому Микола Горинь запропонував хвилиною мовчання вшанувати пам'ять борців, які поклали голову за незалежність.

Мудрими і далекоглядними видалися слова першого заступника представника Президента Юрія Зими, який закликав знаходити час на співставлення наших дій і вчинків з тим, що заповідав Тарас Шевченко. . . Пророк застерігав українців від ідеї 'тотального гетьманування'. . . Все голосніше чути питання: 'Будуючи незалежність, чому надати перевагу — державності чи демократії?'. Відповідь одна: одночасно і державності і демократії. В цьому мусимо бути щирими і нелукавими.

На урочистості львів'яни, гості міста змогли почути Василя Іваницького з Аргентини, стараннями якого була відлита бронзова фігура. Подякував усім львів'янам від імені авторського колективу Володимир Сухорський. Розповів про копітку роботу НДІ 'Укрпроекттреставрація' Іван Могитич.

Не помилюся, якщо скажу, що найжвавішу реакцію викликав виступ (а скоріше промова) відомого правозахисника Валентина Мороза. Наводимо уривок: Що саме ця львівська влада встановила пам'ятник, будемо пам'ятати на віки. . . Хтось з авторів, здається, російських, сказав, що коли Україна одержала від Бога Шевченка, українці вже не мусили просити ні в кого ласку на визначення, що вони є окремим народом. . .

Воїни УПА біля пам'ятника полк. Євгену Коновальцеві

Почесна чота ОБВУ біля пам'ятника полк. Євгену Коновальцеві

Картина буде неповною без музичних фарб, що наносили на полотно свята хорові колективи Львівського політехнічного інституту 'Дударик', 'Боян', 'Томін', ансамбль 'Джерельце', кобзар з Чернечої Гори, лауреат премії ім. Андрея Шептицького Олекса Чуприна. Прозвучала хорова кантата (соліст Степан Степан), спеціально написана Романом Цисем на слова Тараса Шевченка до першої річниці незалежності України. . .«

(Тетяна Воргелес)

25 серпня о год. 10.00 дня в соборі св. Юра була відслужена архиерейська Служба Божя і Панахида за полеглих воїнів УПА з участю ветеранів УПА в Україні та з діаспори. Наша група була теж присутня на Богослуженні, що його відправляли Владики УГКЦеркви. Пополудні увічці, ветерани і громадянство під звуки маршової музики перейшли походом від пам'ятника Івану Франкові на майдан біля оперного театру, де відбулось урочисте віче присвячене 50-річчю УПА. З промовами там виступали голова Львівського Братства УПА Степан Пушик, голова Проводу ОУН mgr Слава Стецько, пор. Лев Футала, ред. Володимир Мазур, Юрій Шухевич, майор д-р Святомир М. Фостун. Промовляли також представники ветеранів УПА з Канади, Америки, Австралії, Німеччини. Учасників віча тепло привітав з річницею незалежності України представник Президента Львівської області Юрій Зима. Могутнім «Ще не вмерла Україна» закінчено це історичне віче.

Біля пам'ятника Головному Командирові УПА в Білогорці

*Будинок у якому загинув сл. пам. Головний Командир УПА
ген. хор. Роман Шухевич-Тарас Чупринка. Проживав у горішній
частині цього будинку*

У середу, 26 серпня колона автобусів подалась до пам'ятника полк. Євгену Коновальцеві в селі Зашкові. Гостинно зустріла гостей громадськість цього села, коло родинної хати полк. Коновальця. Серед могутніх крислатих дубів стоїть у бронзі пам'ятник основоположника і провідника ОУН, могутній та імпозантний.

Місцевий священник о. Володимир відслужив біля пам'ятника Панахиду, а слово пошани в пам'ять провідника сказала голова Проводу ОУН мгр Слава Стецько. Промовляли теж Петро Дужий, пор. Лев Футала, голова СКВУ мгр Юрій Шимко, голова Львівського Братства УПА Степан Пушик та інші. До пам'ятника були покладені вінки, в тому теж і від ОБВУ.

Черговою місцевиною куди подалась наша колона була Білогорща. Там, біля пам'ятника Головному Командирові УПА генерал-хорунжому Романові Шухевичу-Тарасу Чупринці — Панахиду відслужили священники, а жалібне віче розпочав Степан Пушик. З промовами виступили тут різні діячі та були покладені численні вінки. Від ОБВУ вінок поклали — майор д-р Святомир М. Фостун, хор. Володимир Нагайло і хор. Микола Яцків. У часі Панахиди та віча салют у пам'ять Головному Командирові

УПА віддав стрільбою з автоматів почесний рій військовиків Збройних Сил України.

У четвер, 27 серпня члени Головної Управи ОбВУ відбули зустріч з посадиком міста Львова п. Василем Шпіцером, яка пройшла по-дружньому з обостороннім задоволенням.

Того ж дня до Львова були перевезені літаком тлінні останки Патріярха Йосифа Сліпого, а наступного дня учасники нашої групи — члени ОбВУ стояли в почесній стійці в соборі св. Юра при тлінних останках Патріярха. У цій почесній стійці стояли на зміну побратими: пор. Петро Кіщук, пор. Михайло Гринюк, пор. Володимир Лесюк, хор. Маркіян Шептицький, хор. Володимир Нагайло, хор. Микола Яцків, пхор. Василь Гудз, ст. дес. Михайло Веркалець, дес. Михайло Іванків, ст. дес. Михайло Мадлюс, бул. Григорій Болюбаш і побр. Осип Красій. У почесних стійках стояли на зміну теж упівці та члени різних українських організацій і товариств, в часі від четверга аж до суботи, 29 серпня, коли-то була відслужена остання заупокійна Архирейська Служба Божа. У цій Службі Божій був присутній у храмі, як представник ОбВУ хор. Володимир Нагайло.

В часі перебування у Львові відбулась теж офіційна зустріч членів Головної Управи ОбВУ з головою Львівської обласної Ради п. Миколою Горинем, у будинку обласної Ради. Його вітав майор д-р Святомир М. Фостун. Зустріч пройшла по-дружньому і в її закінчення голова ОбВУ побажав п. Миколі Гориню доброго здоров'я, сил і витривалости в його відповідальній праці.

Голова ОбВУ покладає вінок до пам'ятника Тарасу Шевченкові у Львові

Старшини ОБВУ віддають почесь

Пам'ятник Великому Кобзареві України у Львові

Святкування у Львові. Виступ мистецьких колективів біля оперного театру

Марширує Національна Гвардія, дислокована у Львові

На святковому вечірньому концерті у Львівському оперному театрі

Пор. Володимир Лесюк і офіцери Збройних Сил України. П'ятий направо — сотник д-р Теодор Барабаш, голова Відділу ОБВУ в Іспанії

Найвищі Ієрархи українських Церков ждуть на львівському аеропорті на привезення тлінних останків Патріярха Йосифа Сліпого. Біля Святішого Патріярха Мстислава стоїть президент СКВУ мгр Юрій Шимко

Члени Головної Управи ОБВУ і голова КК пор. Михайло Гринюк у соборі св. Юра на поминальній Архирейській Службі Божі

На запрошення підполковника Національної Гвардії м. Львова Олександра Лобащука голова ОБВУ майор д-р С. М. Фостун і сот. Маріян Д. Гайва відвідали у Львові військові казарми, вояцтво Національної Гвардії та мали короткі доповіді для гвардійців, а також побували в гостях у підполковника Лобащука.

В суботу, 29 серпня у надвечірніх годинах наша група на львівській залізничній станції заповнила два вагони, щоб ніччю їхати до Києва. Подорож Львів-Київ тривала «всього» 12 годин.

В неділю, 30 серпня ми ще оглянули Київ, а ввечері в готелю відбулась прощальна вечірка з участю запрошених офіцерів українського війська, яким ми так багато завдячували. В часі вечірки голова ОБВУ майор д-р Святомир М. Фостун сердечно подякував керівникові групи невомному пор. Петрові Кіщуку, сотникові Маріяну Д. Гайві, пор. Михайлові Гринюку, хор. Маркіяну Шептицькому за дбайливе сповнювання їхніх обов'язків. Висловив подяку Міністерству оборони за всесторонню допомогу нашій групі, а теж подякував і всім учасникам групи за їхній труд і витривалість. Подяку офіцерам висловив також пор. Михайло Гринюк, а сот. д-р Теодор Боюбаш — голова Відділу ОБВУ в Еспанії висловив подяку від себе Головному Управі ОБВУ за зорганізуванням такої успішної, прямо кажучи, історичної поїздки з якої він особливо радий і вдоволений. Подяку також висловили п. Степан Костюк — голова ЦПУЕН у Німеччині та сот. інж. Ярослав Гаврих. На пропозицію пор. Михайла Гринюка всі присутні проспівали гімкє многоліття майорові д-р Святомиру М. Фостуніві за його дбайливу репрезентацію групи на всіх урочистостях і за активну співучасть у всіх діях групи, незважаючи на його нездужання.

Почесна стійка ОБВУ біля катафальку в соборі св. Юра

Група членів ОБВУ перед собором св. Юра у Львові

Зустріч голови ОБВУ і сотника М. Д. Гайви з генералом Національної Гвардії В. Янівим і підполковником Олександром Лобащуком на подвір'ї казармного комплексу Національної Гвардії у Львові

Підполковник Національної Ґвардії Олександр Лобащук, секретар обласного виконкому Спілки офіцерів України, Львівської області

Не залишилися ми у боргу наших приятелів, військових офіцерів, бо кожний з нас розумів, що вони подали нам дуже велику і дружню допомогу в часі нашого перебування, а взагалі армія нам вельми сприяла і допомагала в часі нашого перебування в Україні. Тому й ми старалися їх винагородити, а також і кухонну обслугу готелю у Києві в якому ми перебували, бо й вона дбайливо нас обслуговувала.

У понеділок, що був ще одним днем дозвілля для нашої групи, голова ОБВУ відбув ще важливі зустрічі в Міністерстві оборони України, а в надвечір'я, разом з сот. Маріяном Д. Гайвою, відвідав київське вище військове (кол. суворовське) училище, що тепер має бути перейменоване на військовий ліцей. Там їх привітав комендант училища підполковник Любомир Гнатюк. Обидва вони доповідали для курсантів училища (около 600 курсантів), а після доповідей полк. Гнатюк обійшов з ними все училище, що творить собою компакт різних будівель, з яких декотрі споруджені ще в давнину за царату.

Доповідь голови ОБВУ для особового складу гвардійців. Сидять зліва направо — підполковник Олександр Лобацук і сотник Маріян Д. Гайва

Зустріч членів Головної Управи ОБВУ з головою Львівської обласної Ради п. Миколою Горинем у будинку обласної Ради

На прощальній вечері промовляє генерал-майор Володимир Мулява

Промовляє підполковник Петро Недзельський. Сидять зліва направо — полковник Анатолій Кошіль, майор д-р Святомир М. Фостун і хорунжий Михайло Зеленчук

Промовляє полковник Анатолій Кошіль.

Сидять зліва направо — дружина підполковника Петра Недзельського Лена, підполковник Петро Недзельський і майор д-р Святомир М. Фостун

Понеділок — це останній день нашого перебування в Києві. Стільки вражень, знайомств, радісних зустрічей, стільки всього побаченого, що наші почування геть розбурхані.

Проте все-таки ми були горді й щасливі, що наша група ОБВУ відбула у 50-річчя УПА таку історичну псіздку на нашу батьківщину і, що кожний і кожна з тієї групи пережила незабутні дні в нашій чудовій Україні.

При тому треба нагадати, що у Всесвітньому Форумі українців брали участь голова Союзу Українців у Великій Британії д-р Любомир Мазур, інж. Василь Олеськів, інж. Ярослав Гаврих, а він також був учасником Конгресу УПСО у Львові так, що наша українська громада у Великій Британії була гарно зарепрезентована в Україні у всіх урочистостях і подіях, що відбувалися протягом цілого серпня в нашій батьківщині.

Дуже багато різних часописів в Україні широко й багато писали про відзначення 50-річчя УПА. В багатьох були поміщені знімки нашої групи чи її індивідуальних членів при різних нагодах. Нашу групу показувано часто в телевізійних передачах, а теж були подані різні інтерв'ю по радіо. Таким чином, ми сповнили гідно наше завдання — вшанували пам'ять полеглих воїнів УПА у 50-річчя з часу утворення і збройної боротьби Української Повстанської Армії, а спілкуючись з нашими земляками в Україні гідно репрезентували нашу українську громаду у Великій Британії.

З такими хвилюючими почуваннями чесно сповненого нашого вояцького обов'язку ми повернули з сонячної України 1 вересня у вологу англійську ранню осінь і привезли з собою безліч споминів.

КІНЕЦЬ

З М І С Т

СОНЕТ — полеглим і живим воїнам УПА — Павло Савчук	5
ВСТУПНЕ СЛОВО — Головна Управа ОБВУ	7
ПРОГРАМА СВЯТКУВАНЬ 50-РІЧЧЯ УПА В УКРАЇНІ	9
хор. Микола Яцків, ОБВУ НА СВЯТКУВАННЯХ 50-РІЧЧЯ УПА В УКРАЇНІ	12